

ЈУРИЦА ПАВИЧИЋ

ЦРВЕНА ВОДА

ХРВАТСКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ СПЛИТ (ХРВАТСКА)

СРЕДА, 29. МАЈ

JURICA PAVIČIĆ

RED WATER

**CROATIAN NATIONAL THEATRE IN SPLIT
(CROATIA)**

WEDNESDAY, 29TH MAY

Фото: Неми Булат

Режија: ИВИЦА БУЉАН Director: IVICA BULJAN
Сценографија: АЛЕКСАНДАР ДЕНИЋ Stage design: ALEKSANDAR DENIĆ
Драматизација: ИВОР МАРТИНИЋ Dramaturge: IVOR MARTINIĆ
Уметнички сарадник: РОБЕРТ ВАЛТЛ Artistic associate: ROBERT WALTL
Костимографија: АНА САВИЋ ГЕЦАН Costume designer: ANA SAVIĆ GECAN
Музика: САША АНТИЋ, ЛУКА БАРБИЋ Music: SAŠA ANTIĆ, LUKA BARBIĆ
Дизајн светла: СРЂАН БАРБАРИЋ Light designer: SRĐAN BARBARIĆ
Дизајн тона: ТОМИСЛАВ ЛУЕТИЋ Sound designer: TOMISLAV LUETIĆ
Асистенткиња костимографа: САНЕЛА МАРКОВИЋ Assistant costume designer: SANELA MARKOVIĆ

Улоге Cast

Весна: НИВЕС ИВАНКОВИЋ Vesna: NIVES IVANKOVIĆ
Јаков: НИКОЛА ИВОШЕВИЋ Jakov: NIKOLA IVOŠEVIĆ
Мате: СТИПЕ РАДОЈА Mate: STIPE RADOJA
Силва Вела: АНА МАРИЈА ВЕСЕЛЧИЋ Silva Vela: ANA MARIJA VESELČIĆ
Горки: ГОРАН МАРКОВИЋ Gorki: GORAN MARKOVIĆ
Бране: ДОНАТ ЗЕКО Brane: DONAT ZEKO
Уршула Роков: АРИЈАНА ЧУЛИНА Uršula Rokov: ARIJANA ČULINA
Тонко Роков: НЕНАД СРДЕЛИЋ Tonko Rokov: NENAD SRDELIĆ
Адријан: СТИПЕ ЈЕЛАСКА Adrijan: STIPE JELASKA
Марио Цвитковић: МИЈО ЈУРИШИЋ Mario Cvitković: MIJO JURIŠIĆ
Инспектор Човић: МАРЈАН НЕЈАШМИЋ БАНИЋ Inspector Čović: MARJAN NEJAŠMIĆ BANIĆ
Елда: АНДРЕА МЛАДИНИЋ Elda: ANDREA MLADINIĆ
Дорис: КАТАРИНА РОМАЦ Doris: KATARINA ROMAC
Милицајац, војник, конобар, форензичар: ЛУКА ЧЕРЈАН Police officer, soldier, waiter, forensic: LUKA ČERJAN
Милицајац, војник, полицајац: ЗДРАВКО ВУКЕЛИЋ Police officer, soldier: ZDRAVKO VUKELIĆ

Представа траје 2 сата и 30 минута без паузе.

The play is 2 hours and 30 minutes long.

ПИСАЦ

Црвена вода је – свјестан сам – ноћна мора за адаптатора. То је роман који се кроникално (па зато и јако антидрамски) протеже на 26 година. То је роман у којем ликови од младости долазе до средње доби, а од средње доби до старости. Једна француска критичарка написала је реченицу коју јако волим: да је главни јунак *Црвене воде* вријеме.

Црвена вода је, такођер, роман без јасног главног лика. То је атипични кримић у којем је истражитељ/детектив заправо споредни лик, а лик који највише дјелује – Мате – својим дјеловањем никад ништа не постигне. Свака адаптација *Црвене воде* мора почети с првим питањем школске драматургије на које у овом слушају нема класичног одговора: тко је ту, мајку му, главни јунак?

Осам мјесеци касније пред нама је представа према адаптацији Ивора Мартинића, а у режији Ивице Буљана. Њих су се двојица одважили на оно што ја (тада) нисам. Дали су ми привилегија који ми је као писцу мио, можда и најмилији: да моје ликове и моје реченице населе у жива људска тијела. То је чаролија које се никад нећу наситити.

Јурица Павичић (Сплит, 1965)

Јурица Павичић, професор историје и књижевности, познати је хрватски романописац, сценариста, писац кратких прича и новинар. Књижевни углед стекао је својим кратким причама, трилерима и криминалистичким романима. У својој прози меша социјалну анализу с мрачном визијом људске природе и комплексним моралним ситуацијама. Добитник је више књижевних награда.

Његов роман *Црвена вода* (објављен 2017) добио је након превода на француски 2021. награде LePoints и Grand Prix de la litterature policiere за најбољи европски криминалистички роман.

У књижевности је дебитовао социјалним трилером *Овце од тийса* (1997). Цитирајући палестинског редитеља Елију Сулеимана, Павичић често наводи како се његове приповетке баве „несвршеним кућама и несвршеним пословима“. Критичари његове приповетке често упоређују са Алис Манро и Рејмондом Карвером.

Од 1990. ради као филмски критичар и колумниста различитих новина (*Слободна Далмација*, *Вијенац*, *Зарез*, *Недјељна Далмација*, *Јушарњи листи*). Добио је низ значајних награда за свој колумнистички и критичарски рад.

РЕДИТЕЉ

Павичић чини да осјетимо, и кроз роман још једном доживимо, преобразбу земље која пролази кроз крај комунизма, рат, интеграцију у Еуропску унију, глобализацију и туристичку инвазију на далматинску обалу. Посљедице су бетонизација, бесрамно богаћење, рентна економија и, с друге стране, осиромашење. Било да се ради о старом режиму или неолибералном моделу, ништа се не мијења за становнике села. Односно грађане Хрватске. Они су вјечне споредне улоге у Повијести.

За већину протагониста вријеме је стало. Посебно за Весну, Силвину мајку, остављену саму у обитељској кући. Она је попут несретне античке хероине Ниобе претворена у стијену из које непрестано теку сузе.

Ивица Буљан (Сињ, 1965)

Дипломирао је француски језик и компаративну књижевност на Универзитету у Загребу. Радио је као позоришни критичар, а режира од 1995. када је у Љубљани инсценирао *Име на врху језика* Паскала Кињара. Постављао је текстове Цветајеве, Пазолинија, Хенрија Милера, Валсера, Елфриде Јелинек, Крлеже, Гилберта, Киша, те савремених аутора Шоваговића, Иване Сајко, Месарића, Дубравке Угрешић,

Каракаша, Оље Савичевић Иванчевић, Војновића, Тене Штивичић. Режирао је у Словенији, САД, Немачкој, Француској, Италији, Мађарској, Португалу, Белгији, Русији, Црној Гори, Обали Слоноваче и Србији.

Био је управник Дrame Хрватског народног казалишта у Сплиту од 1998. до 2001. Саоснивач је Мини театра у Љубљани и Фестивала светског казалишта у Загребу. Добитник је више Борштникових награда, Стеријине награде, *Вјесникове* награде „Дубравко Дујшин“, награда „Бранко Гавела“, „Петар Бречић“, медаље града Хаване као и највишег признања Републике Словеније на подручју уметности, награде „Прешернове закладе“. Носилац је Одликовања витеза реда уметности и књижевности Владе Француске Републике. Од 2014. до 2022. био је управник Дrame Хрватског народног казалишта у Загребу.

КРИТИКА

Кримић као метафора обитељи и друштва у импресивном колоплету емоција и изведби за антологије

Самокритичност је сјајна одлика свих великих писаца. Копање по властитим демонима, инспирацијама, слијепим пјегама у књизи, позицији приповједача, временском слиједу и концизно-сти нешто је што не одликује „мале писце“. Напросто – велика дјела захтијевају велик посао.

Јурица Павичић, писац награђиване и међународно препознате *Црвене воде*, у прву изведбу свога романа у драмском облику ушао је с великим (страхо)поштовањем према завршном производу и људима којима је дано повјерење да се ухвате укоштац с тим тешким задатком. А повјерење су добили прави људи – Ивор Мартинић који потписује фантастично успјелу адаптацију и Ивица Буљан који је режијски изманеврирао представу која ће се дуго памтити. Што је могло поћи по злу? Све. Нејасно разграничење главних ликова, изнимно дугачак период радње (26 година), мијењање географских позиција, скокови из антагониста у протагонисте и обратно... Кад се то упакира у два и пол сата озбиљне драме с израженом криминалистичком црвеном нити – све је могло бити ризик који ће се обити о главу. Али као и

иначе кад писац, креативни тим и ансамбл одлуче бити храбри – представа је била пун погодак. Интимна, обитељска, друштвено критична, интригантна, луцидна, логично посложена, динамична, потресна и бриљантно изведена.

Радња која се почиње одвијати крајем 80-их трошном и старомодном сценографијом (дјело Александра Денића) евоцира, чини се на први поглед, не тако давну прошлост окупљања обитељи за столом, пред старинским телевизором, хладњаком или аутобусном станицом с вриштећим брендovima онога времена. Распад комунизма, инфлација и вријеме некаква међупростора, у којему људи посрћу и једва се сналазе, редатељ Ивица Буљан врло мудро и суптилно поставља готово као равноправан лик – који ће међу осталим невољама прогутати и младу Силву, дјевојку чији је нестанак под нејасним околностима до темеља уздрмао њезину обитељ, али и трајно обиљежио мало мјесто поред Сплита. Инспектор Горки добива тежак задатак – показати околини да Силва није увијек била идеална маломјешћанска цура, да постоје озбиљне индикације да је посједовала дрогу, да је функционирала у љубавном трокуту с наивним и доброћудним Браном и заводљивим Адријаном, да је дала назнаку одласка у иноземство. У истрагу укључује и фактор љубоморе, као и непоуздане изјаве тобожњих свједока. Све у свему, како ће повријеђена мајка Весна касније закључити – ипак никога није било довољно брига. Киша ће испрати трагове, вријеме ће учинити своје – вријеме које је за њезину обитељ стало оне ноћи кад је кћи нестала.

Нивес Иванковић као мајка Весна овом је улогом досегла вјеројатно недохватљиве висине. Није јој прва таква, ни у казалишту ни у филму (посебно је сјајна била у *Звиздану*), али прва је која

од сувремена текста с послијератном тематиком ствара антички патос, лик сломљене мајке која је, парадоксално, мртво тијело које дише само за проналазак истине. А истина неумољиво измиче, као и однос с њезиним супругом који напросто тугује другачије. Епохалан приказ боли мајке као трагичне јунакиње, недовољно „битне“ да ишта промијени, потреса до сржи, а њежност која се у скоковитим тренуцима домаћинске љубазности према околини пробија кроз тмурни облак депресије додатан је додир изведби за анале. Кемија с казалишним сином, Стипом Радојом у улози Мате, у тренуцима психичких пукнућа и покушаја умиривања надилази границе казалишног простора. Сцена је то која ће остати уписана у емотивну меморију гледаатеља.

Радоја је био најбољи могући избор за Мату – онога тко је начелно могао бити главни лик, а његова немогућност да ријеши случај своје сестре чини га, тужно и генијално – активним проматрачем тектонске промјене једне обитељи, истраге и друштва. Дискрепанција између брата и сина који након сестрина нестанка покушава бити ступ обитељи, тампон-зона између родитеља и опћенито онај који санира штету, те изгубљена дјечарца којему новонастале околности стубоком мијењају судбину и чине га рањивим и оштећеним нијансирана је до савршенства. Одличан му је антипод био наизглед хладни отац (Никола Ивошевић), који и у ријетко виђеној трагедији остаје донекле рационалан, али гледаатељ добива бољи увид у његово стање него супруга и син. Он труне изнутра те пужевим корацима покушава само пронаћи одговор на питање зашто.

(...) Ансамбл је толико снажно уронио у *Црвену воду* да се пред публиком експресионистички страшно разлио и расуо сав глиб злочина, замјерања и заорава. Ово је један од ријетких комада

гдје је кристално јасно да читав тим проживљава тројство аутор-текст-дјело. Умјетничко је дјело настало на крилима текста, који не смије бити запостављен, и редатељски изврсно промишљена злочина који не смије бити заборављен – а неће бити заборављена ни изведба која руши зидове и раздјељује умјетничке емоције на комаде боли у свијету пуном прешутна пристајања на немоћ. Који маестралан крик против шутње, пасивности и обичности!

Магдалена Мрчела (*dalmacijadanas.hr*, 15. новембар 2023)

ИЗВРСТАН АНСАМБЛ У ПРЕДСТАВИ КОЈА ПОТЕНЦИРА ПРОБЛЕМЕ ДАНАШЊИЦЕ

(...) *Црвена вода* прича је о нестанку седамнаестогодишње дјевојке која је ишчезла једне септембарске суботе године 1989, након рибарске феште у малом мјесту на далматинској обали. Полицијска потрага не даје никакве резултате, а околна политичка збивања – пад једног система, друштвене промјене и рат – засјењују нестанак дјевојке који пада у заборав. Обитељ – отац, мајка и брат близанац – једини су који и даље траже несталу Силву. *Црвена вода* протеже се кроз 27 година, пратећи даљњи усуд људи уплетених у нестанак – од укућана, осумњичених, па до инспектора комунистичке милиције. Кроз њихове судбине роман захваћа три десетљећа живота у Хрватској.

Рекламе на великим паноима које сугерирају конзумеристичке навике времена, пића и ића тога (и данашњега) времена, укључујући натпис дрога из Дроге Порторож, што сугерира један од могућих смјерова заплета, доминирају сценом, непокретне су и не мијењају се цијели низ година, цијелу представу, приказујући заустављено вријеме у Мисту, али и у обитељскоме микросвијету. Како је представа *Црвена вода* и један документаристички пресјек времена, занимљиво је било културолошки пратити каква је била квалитета живота 1989. и какве су биле навике и стил живота.

(...) Изврсно написан роман који скрива кривца, за којега се и не зна постоји ли, јер се у дјело уплиће случајна ометачица која фокус истраге одводи другим смјером, или је слободна и необузdana, неовисна дјевојка само отпутовала од обитељи и љубавних заврзлама, омогућило је изврсну драматизацију Ивора Мартинића која се фокусира на обитељ, само назначивши друге рукавце радње, као што је промјена власти, продаја земље, живот раста-

вљенога мужа у Сплиту и изврсну представу која потенцира све друштвене проблеме данашњице, од мушко-женских и обитељских односа, дроге, секса, отуђења, туге, бесперспективности.

(...) У примарној обитељи на којој је фокус остали су мајка, отац и брат близанац Мате, изврстан Стипе Радоја, који у договору с оцем по цијелој Еуропи као возач камиона тражи сестру близанку водећи се неким индицијама, послје се жени, симболично, као наставак сестрина живота, добивају кћерку, али свађа се са женом јер немају исте идеје о животу, не може пронаћи стабилност, трајно је обиљежен сестриним нестанком. Њихов отац Јаков, у изврсној улози Николе Ивошевића, стоички пати, а мајка Весна, изврсна, посвећена, надахнута Нивес Иванковић, коју публика обожава, трансформира се од ведре и веселе жене пуне живота и ведрине у жену која се бори за истину и правду, а на крају се чини да одустаје од свега. На крају, након разрешења, продаје се и кућа туге и патње и сви, налик Чеховљевој *Вишњуку* и драматургији недогађања, одлазе и коначно остављају живот иза себе обојен симболичком црвене воде, нестао некад давно у тунелу у близини куће.

(...) Најбоља сцена у цијелој изврсној представи ова је интерполација разговора и интимне ситуације, кад се из наоко свакодневнога и површнога разговора дознаје да проговарају онкрај времена, да су обоје мртви, и како су страдали (налик роману и представи *Емеш* Иване Шојат у којему се сазнаје да је приповједачица мртва), а након тога проматрају реконструкцију смрти, гледају форензичке и патолошке налазе, а у најдојљивијој сцени млада глумица лијеже на стол, међу тјелесне остатке једнога живота и једне младости.

А све је требало бити добро.

Весна Мухоберац (*kazaliste.hr*, 7. новембар 2023)

Тешка егзистенцијална прича

(...) Као и већина Павичићевих књига које сам читао, и роман *Црвена вода* перфектно је структуриран и композицијски постављен. Зачин језику бројни су чакавизми, док питкост читања омогућују кратке реченице и еластичност слободнога неправнога говора. Како је прича развучена на више десетљећа, писац вјешто сваку нову главу романа, пошто је она отпочела, у цик-цак линији надопуњује с оним битним што се у међувремену збило. Посриједи је тешка егзистенцијална прича, чија се ос врти око

потраге за кћерком која је утекла од куће, и, премда све сугерира како је она мртва, цијело вријеме стјече се дојам да је она жива. Потрага и околности стварају идеалан оквир Павичићу и за његов коментаторско-аналитички приступ сецирању друштва, који он редовито проводи и у својим литерарним дјелима. Далматински референти, међуљудски обитељски односи, спиза на столу, утјецај друштва на појединца, корупција државних институција... само су неки од елемената којих се писац врло чврсто држи.

Комплексну радњу која се временски протеже дужи низ година и просторно преко цијеле Еуропе, није било једноставно укалупити у медиј казалишне представе. Идеално би то било за телевизијску серију с више епизода, али за цјеловечерњи комад у театру таква прилагодба представљала је голем изазов. Укоштац с трансформирањем овога опширног романа за чин упризорбе на позорници, подухватио се Ивор Мартинић. Темпорално и територијално врло распршену радњу која у казалишту мора функционирати „сада и овдје“, овај је млади умјетник вјешто претворио у драмски материјал за јединцату соареју. Његова се вижластост није еманирала само у одлуци којих ће се призора држати и од њих учинити логичне и уланчане сцене, него и у креацији оних дијелова, понајприје дијалогских, који су имали бити дописани гестом управнога говора, ондје гдје је у роману (тек) наративни или дескрипцијски садржај. Задивљујућ је и Мартинићев осјећај којим је увлас погодио температуру и тон Павичићевог предлошка. Смисао ништа не нарушавају ни мјеста која нису слијепо праћење слика из прозног праузора.

Да ће сјајно написан роман посредством изврсне драматизације успјешно оживјети и на позорници, могло се знати већ оног часа кад је Ивица Буљан пристао режирати комад. У својим досадашњим остварајима овај је редатељ вазда потврђивао једну своју константу, константу поправке мањкавости текста и додавање нове вриједности на већ садржану доброту у одабраном дјелу. Попут калафата који као мештар од заната с неколико потеза затвори бужу међу мадирима на барци, Ивица Буљан динамизмом двају призора или међусобном интеракцијом двају ликова осигурава клизну проточност приче без застајкивања или лома.

(...) Постављајући на сцену Павичићеву *Црвену воду*, Буљан је улио у представу енормне количине емоције – управо онај сегмент с којим се у роману није разбацивало. С друге стране, на-

глашена психоаналитичност које не мања у Павичићеву рукопису, послужила је Мартинићу за акцентуирање тих стања неких од ликова, што је Буљан маестрално искористио за готово оргазмичку експлозију емоционалних експресија на сцени. Јасно, посебице је то било евидентно у лику мајке, мајке која иште кћер, или односу мајке са сином, или сина с оцем, или мужа и жене, гдје се ствара ковитлац неконтролираних страсти и разарајућих емоција. У овом нашем језику, тешко да је било могуће наћи идеалнију интерпретаторицу схрване и ојађене мајке од Нивес Иванковић. Све регистре стања у којима се налази (женска) особа којој је усуд наметнуо најгору од свих могућих животних неприлика, смрт дјетета, садржи у себи ова сјајно написана улога; све стратуме улоге којој дијапазон садржи моменте од шапата до урлика, од смираја до посвемашњег унутарњег растројства, Нивес Иванковић одиграла је као да јој је задња. Све честитке свима који су судјеловали у овој величанственој продукцији: од заметка идеје приче и бинца који је забио задњу бровку у сценографији, до онога који је срушио четврти зид позорнице и причу причом пустио ванка из казалишта, давши времену да ју доврши.

Синиша Вуковић (*Новосћи*, 23. јануар 2024)

WRITER

JURICA PAVIČIĆ (SPLIT, 1965)

Jurica Pavičić, a history and literature professor, is a renowned Croatian novelist, screenwriter, short story writer, and journalist. He earned literary acclaim with his short stories thrillers and crime novels. In his prose, he blends social analysis with a dark vision of human nature and complex moral dilemmas. He has received numerous literary awards. His novel *Red Water* (2017) received the LePoints Prize and the Grand Prix de la littérature policière for the best European crime novel after its translation into French in 2021.

He made his literary debut with the social thriller *Plaster Sheep* in 1997. Quoting Palestinian director Elia Suleiman, Pavičić often states that his narratives deal with “unfinished houses and unfinished jobs.” Critics frequently compare his short stories to the works of Alice Munro and Raymond Carver.

Since 1990, he has worked as a film critic and columnist for various newspapers (*Slobodna Dalmacija*, *Vijenac*, *Zarez*, *Nedjeljna Dalmacija*, *Jutarnji list*). He has received numerous significant awards for his columns and critical work.

DIRECTOR

IVICA BULJAN (SINJ, 1965)

Graduated in French Language and Comparative Literature from the University of Zagreb. He worked as a theatre critic. His theatre directing career began in 1995 when he staged Pascal Quignard's *The Name on the Tip of the Tongue* in Ljubljana. He staged productions based on texts by Tsvetaeva, Pasolini, Müller, Walser, Jelinek, Krleža, Guibert, and Kiš, as well as contemporary authors like Šovagović, Sajko, Mesarić, Ugrešić, Karakaš, Savičević-Ivančević, Vojnović, and Štivičić. He has directed in Slovenia, the USA, Germany, France, Italy, Hungary, Portugal, Belgium, Russia, Montenegro, Ivory Coast, and Serbia.

He was the director of Drama at the Croatian National Theatre of Split from 1998 to 2001. He co-founded the Mini Theatre in Ljubljana and the World Theatre Festival in Zagreb. He is a multiple-time winner of the Borštnik Award, the Sterijino Pozorje Award, the Vjesnik Award, the Dubravko Dujšin Award, the Branko Gavella Award, the Petar Brečić Award, the City of Havana Award, as well as the highest accolade of the Republic of Slovenia in the field of art, the Prešern Foundation Award for performing arts. He is the holder of the Order of Arts and Letters of the French Republic. He was the Director of Drama at the Croatian National Theatre in Zagreb from 2014 to 2022.

REVIEWS

CRIME AS A METAPHOR FOR FAMILIES AND SOCIETY IN AN IMPRESSIVE TAPESTRY OF EMOTIONS AND PERFORMANCES FOR ANTHOLOGIES

Self-criticism is a brilliant characteristic of all great writers. Digging into one's demons, inspirations, blind spots in the book, the position of the narrator, the temporal sequence, and conciseness are qualities that do not characterize "small writers". Simply put, great works require great effort.

Jurica Pavicic, the writer of the award-winning and internationally recognized *Red Water*, entered the first performance of his novel in dramatic form with great (fear) respect for the final product and the people entrusted with the daunting task. And the trust was placed in the right people - Ivor Martinić, who signed a fantastically successful adaptation, and Ivica Buljan, who directed a performance that will be long remembered. What could have gone wrong? Everything. Unclear delineation of main characters, an extremely long period of action (26 years), changing geographical positions, shifts from antagonists to protagonists and back... When packed into two and a half hours of serious drama with a pronounced criminalistic thread – everything could have been a risk that backfired. But as usual, when a writer, a creative team, and an ensemble decide to be brave – the performance was a complete success. Intimate, familial, socially critical, intriguing, lucid, logically complex, dynamic, distressing, and brilliantly executed.

The plot, unfolding at the end of the 1980s with a dilapidated and outdated stage design (by Aleksandar Denić), evokes, at first glance, the not-so-distant past of family gatherings around the table, in front of an old-fashioned television, refrigerator, or bus station with screaming brands of that time. The collapse of communism, inflation, and a time of some intermediate space in which people stumble and barely cope, director Ivica Buljan very wisely and subtly sets up almost as an equal character – one that, among other troubles, will engulf young Silva, a girl whose disappearance under unclear circumstances shook her family to the core and permanently marked a small town near Split. Inspector Gorki is given the difficult task of showing the community that Silva was not always the ideal bourgeois girl, that there are serious indications that

she possessed drugs, that she operated in a love triangle with the naive and good-natured Brana and the seductive Adrian, that she hinted at going abroad. The investigation also involves jealousy as a factor, as well as unreliable statements from alleged witnesses. All in all, as the injured mother Vesna will later conclude - nobody cared enough. The rain will wash away the traces, time will do its thing - time that stopped for her family that night when her daughter disappeared.

Nives Ivanković as mother Vesna reached probably unreachable heights with this role. It's not her first such role, neither in theater nor in film (she was especially brilliant in *Zvizdan*), but she is the first to create an ancient pathos from contemporary text with post-war themes, a character of a broken mother who is, paradoxically, a dead body that breathes only to find the truth. And the truth relentlessly eludes her, as does her relationship with her husband who simply – mourns differently. An epochal portrayal of a mother's pain as a tragic heroine, insufficiently "significant" to change anything, shaking to the core, and the tenderness that breaks through in rapid moments of domestic kindness through the gloomy cloud of depression is an additional touch to the performance. The chemistry with theater son, Stipe Radoja in the role of Mate, in moments of mental breakdowns and attempts to calm down, surpasses the boundaries of the theater space. It is a scene that will remain engraved in the emotional memory of the audience.

Radoja was the best possible choice for Mate – the one who could theoretically be the main character, and his inability to solve his sister's case makes him, sadly and ingeniously, an active observer of the tectonic change of a family, investigation, and society. The discrepancy between the brother and the son who, after his sister's disappearance, tries to be the pillar of the family, the buffer zone between parents, and generally the one who repairs the damage, and the lost child whose newly emerged circumstances fundamentally change fate and make him vulnerable and damaged, is nuanced to perfection. His excellent counterpart was seemingly the cold father (Nikola Ivošević), who even in the rarely seen tragedy remains somewhat rational, but the viewer gains better insight into his state than his wife and son. He rots from within and, with snail-like steps, only tries to find an answer to why.

(...) The ensemble immersed so powerfully into *Red Water* that it expressively and dreadfully spilled and dissolved all the depths of crime, resentments,

and forgetfulness before the audience. This is one of the rare plays where it is crystal clear that the entire team experiences the trinity of author-text work. The artistic work was created on the wings of a text that must not be neglected and a directorially excellent crime that must not be forgotten – and neither will the performance that breaks down walls and divides artistic emotions into pieces of pain in a world full of silent consent to helplessness. What a masterful cry against silence, passivity, and ordinariness!

Magdalena Mrčela (*dalmacijadanas.hr*, 15th November 2023)

A HEAVY EXISTENTIAL TALE

(...) Like most of Pavičić's books I've read, the novel *Red Water* is perfectly structured and compositionally arranged. Spicing up the language are numerous Chakavian dialect words, while the readability is facilitated by short sentences and the elasticity of free indirect speech. As the story unfolds over several decades, the author skillfully supplements each new chapter of the novel, once it has begun, in a zigzagging line with what is essential and has occurred in the meantime. At its core is a heavy existential tale, revolving around the search for a daughter who has fled from home, and although everything suggests she is dead, there is a constant sense throughout that she is alive. The search and circumstances create an ideal framework for Pavičić's commentary and analytical approach to dissecting society, which he regularly conducts in his literary works. Dalmatian references, interpersonal family relationships, food on the table, the influence of society on individuals, corruption in state institutions... these are just some of the elements the author firmly grasps.

The complex plot, spanning over years and across Europe, was not easy to fit into the medium of a theatrical performance. It would ideally suit a television series with multiple episodes, but adapting it for a full-length play presented a great challenge. Ivor Martinić took on the task of transforming this extensive novel into a stage production. The temporally and spatially dispersed narrative, which must function as "here and now" in the theater, was skillfully turned by this young artist into dramatic material for a single performance. His dedication was evident not only in deciding which scenes to focus on and turning them into logical and interconnected scenes but also in creating those parts, especially dialogues, that needed to be added with the gesture of indirect speech, where the narrative or descriptive content in the novel (only) existed. Martinić's sense of captur-

ing the temperature and tone of Pavičić's original work is remarkable. The essence is not disrupted by places that do not blindly follow the scenes from the prose template.

It could be known from the moment Ivica Buljan agreed to direct the play that a brilliantly written novel would successfully come to life on stage through excellent dramatization. In his previous works, this director has consistently demonstrated one of his constants: the improvement of text deficiencies and the addition of new value to the already contained goodness in the selected piece. Like a shipwright who, as a master of the craft, closes a gap between planks on a boat with a few strokes, Ivica Buljan ensures the smooth flow of the story through the dynamism of two scenes or the interaction between two characters without pauses or breaks.

(...) By staging Pavičić's *Red Water*, Buljan infused the performance with an enormous amount of emotion, precisely the segment that wasn't scattered throughout the novel. On the other hand, the emphasized psychoanalytic elements abundant in Pavičić's manuscript served Martinić to accentuate the states of some of the characters, which Buljan masterfully utilized for an almost orgasmic explosion of emotional expressions on stage. This was particularly evident in the character of the mother, a mother searching for her daughter, or the relationship between the mother and son, or the son and father, or the husband and wife, where a whirlwind of uncontrolled passions and destructive emotions ensues. In our language, it would be hard to find a more ideal interpreter of a shattered and devastated mother than Nives Ivanković. The brilliantly written role contains all the registers of the states in which the (female) character finds herself, a person to whom fate has imposed the worst of all possible life situations, the death of a child; the range of the role encompasses moments from whispers to screams, from calmness to complete internal distress, all of which Nives Ivanković played as if it were her last. Congratulations to everyone involved in this magnificent production: from the inception of the story idea and the stagehand who nailed down the final nail in the set design, to the one who broke the fourth wall of the stage and let the story escape the theater, allowing time for it to unfold.

Siniša Vuković (*Novosti*, 23rd January 2024)